

O CERCETARE MODERNĂ A CÂNTECELOR PROPRIU-ZISE DIN MOLDOVA

Iordan DATCU*

Valoroasa și bogata Arhivă de Folclor a Moldovei și Bucovinei ni se revelă încă o dată, la cei cincizeci de ani de la înființare, printr-o nouă carte, semnată de doi eminenți reprezentanți ai ei, Silvia Ciubotaru și Ion H. Ciubotaru, *Cântece propriu-zise din Moldova* (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2021, 460 p. + C.D). O carte densă, care are toate componentele necesare ilustrării temei pe care și-a ales-o. Cuvântul înainte precizează de ce a fost preferată sintagma cântece „propriu-zise” celei de „cântece lirice”: „Este mai riguroasă, în sensul că elimină ambiguitățile generate de prezența sporadică a unor elemente epice și, în plus, evită *pleonasmul*, chiar dacă acesta este cunoscut și acceptat tacit de toată lumea” (p. 5).

Corpusul de 704 texte, culese, în ultimele decenii ale secolului XX, de Silvia Ciubotaru, Ion H. Ciubotaru, Lucia Cires, Lucia Berdan, Constanța Buzatu, Viorel Bârleanu și Florin Bucescu, precum și de universitarii Mircea Fotea, Larisa Agapie și Ștefan Popa, de la 280 de subiecți, din 185 de localități din județele Neamț, Bacău, Suceava, Botoșani, Vaslui, Vrancea, Iași și Galați, reprezintă secțiunile: de dragoste și dor, de necaz și supărare, de înstrăinare, de cătănie și război, de haiducie, de natură, meditative, satirice și de petrecere.

Înainte corpusului de texte, cei doi autori au alcătuit un excurs bibliografic, care punctează contribuția adusă la cunoașterea cântecului propriu-zis de cronicari, de Dimitrie Cantemir, de primii cântăreți populari, de manuscrisele din secolele XVIII-XIX, de Moses Gaster, de epoca pașoptistă, de Vasile Alecsandri, de bucovinenii Carol Miculi, Manuil Isopescu și I. G. Sbiera, de Mihai Eminescu, de corpusul B. P. Hasdeu și de corpusul Nicolae Densușianu, de colecțiile Mihail Canianu, Elena D. O. Sevastos, de publicații ca „Șezătoarea” și „Ion Creangă”, de colecția coordonată de Gr. G. Tocilescu, de corpusurile zonale (Elena Niculiță-Voronca, Mathias Friedwagner, Al. Vasiliu), de alți colecționari, ca Tudor Pamfile, M. Costăchescu,

---

* Folclorist, istoric literar și editor, București – România.

Petru Caraman, de unele periodice interbelice, de culegerile din stânga Prutului (Gh. V. Madan, Dimitrie Balaur), de contribuția Școlii Sociologice prin Constantin Brăiloiu, P. V. Ștefănuță ș.a., de culegerile postbelice (1945-1964), de unele colecții instituționalizate și de culegerile și tipologiile din Republica Moldova.

Pentru a sublinia bogăția tematică a cântecelor propriu-zise, autorii au scris un substanțial capitol în care definesc „câteva teme favorite, unele de o arhaicitate vădită” (p. 83): Deus otiosus, Soarta și norocul, Pe urmele dorului, Cucul, pasăre sfântă, Flora și omul, Casa din pădure, Ritual și magie, Formula adynaton, Blestemul, Urâtul, Fata rău-măritată, Darul cântării, Mesaje astrale, Lecții de înțelepciune. Aceeași sensibilitate și același dar al definirii precise arată autorii și în capitolul *Particularități stilistice*.

Cu același interes citim capitolul *Subiecți reprezentativi*, despre 60 din totalul de 280 de interpreți înregistrați de-a lungul mai multor ani, în care au fost în atenția cercetătorilor aspecte precum: modul de viață al acestora, mediul înconjurător, muncile specifice, repertoriul, legătura cu generațiile anterioare, prilejurile de cântare. Unii dintre cei ascultați și înregistrați cu mijloace moderne erau deja intrați în legendă, ca Maria I. Surupat, din Sadova, înregistrată, succesiv, de Constantin Brăiloiu, Tiberiu Alexandru, Eugenia Cernea ș.a., sau Sidor Andronicescu, din Fundu Moldovei, plâsmuitor de viori și fluiere. Sunt portrete ale unor interpreți individuali, dar și ale unor grupuri, ca acela al lăutarilor din Dulcești – Neamț, sau al grupului de cântărețe din satul Ferăstrău, comuna Oituz, județul Bacău, despre acestea menționându-se „că nu existau cântece vechi în zonă, pe care acele minunate interprete să nu le cunoască” (p. 188) Din toate portretele subiecților reprezentativi, se degajă ideea că există o legătură organică între cântec și viața interpretului. Elena Gh. Fădur, taciturna din Frătăuții Noi, văduvă, soțul neîntorcându-i-se de pe front, nu putea cânta altceva decât cântece ca acestea:

„Vaduvia-i giug di-aramî,
Trag într-însu fără samî
Vaduvia-i giug di cer,
Trag într-însu până pchier”.

sau:

„Mândrî-i lumea cui i-i dragî,
Mnie mni-i cerneali neagrî,
Mândrî-i lumea cui i-i bini,
Mnie mni-i negru tăciuni”

(p. 173).

Un CD cu 32 de melodii adaugă și el o notă prețioasă la o carte care prin toate componentele ei este una de referință.